

АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ Й ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

Коваленко Вікторія Володимирівна,
доктор економічних наук;

Гаркуша Юлія Олександрівна,
кандидат економічних наук

Розглянуто основні ознаки функціонування міжнародних фінансово-кредитних інститутів. Проаналізовано міжнародні стандарти ведення банківського бізнесу та їх вплив на забезпечення фінансової стійкості банківської системи. Обґрунтовано основні концептуальні положення забезпечення фінансової стійкості банківської системи.

Ключові слова: міжнародні фінансово-кредитні інститути, фінансова стійкість, банківська система, антикризове регулювання, міжнародні стандарти.

Забезпечення фінансової стійкості банківської системи України на сучасному етапі пов'язане з розробленням дієвої системи антикризового управління та регулювання на мета-, макро- та мікрорівні. На центральні банки світу покладено відповідальне завдання щодо реалізації ефективної грошово-кредитної політики, яка включає застосування дієвих антикризових регулюючих інструментів, що впливають на забезпечення фінансової стійкості банківських систем.

Виходячи з того, що антикризове регулювання на метарівні пов'язане з діяльністю міжнародних фінансово-кредитних інституцій, то, крім центральних банків, повинні долучатися й інші наглядові органи, які мають відповідні повноваження в цій сфері.

Питанням щодо імплементації міжнародних стандартів до функціонування національних банківських систем присвячено наукові праці О. Барановського [1], М. Зверькова [2], Н. Каурової [3], М. Ковальова [4], В. Міщенко [5], С. Моїсеєва [6], С. Піта [7], О. Турбанова [8] та багатьох інших. Але залишаються невирішеними питання щодо систематизації основних концептуальних положень щодо забезпечення фінансової стійкості банківських систем відповідно до міжнародних стандартів, запропонованих міжнародними фінансово-кредитними установами, зокрема для реалізації їх в Україні.

Метою статті є систематизація концептуальних положень щодо забезпечення фінансової стійкості банківської системи відповідно до міжнародних стандартів ведення банківського бізнесу. Завданнями наукової статті є такі: визначити інститути й інструменти антикризового регулювання фінансової стійкості банківських систем на міжнародному, регіональному, націо-

нальному, вітчизняному рівнях; проаналізувати основні стандарти, що стосуються забезпечення фінансової стійкості розвитку банківської системи; обґрунтувати й систематизувати основні концептуальні положення із забезпечення фінансової стійкості банківської системи.

Фінансова стійкість банківської системи залежить від системності при дослідженні підходів щодо регулювання грошового ринку та кредитних відносин, оцінки діяльності банківських установ.

Проблема забезпечення фінансової стійкості банківської системи є питанням глобальним. Існує велика кількість міжнародних, регіональних організацій, які спрямовують свою діяльність на вдосконалення регулювання та нагляду за діяльністю фінансових інститутів. Керівництво для забезпечення фінансової стійкості банківських систем здійснюється через розроблення та застосування інструментів антикризового регулювання міжнародними, регіональними, національними, вітчизняними фінансово-кредитними установами (табл. 1).

Світова фінансова криза 2008 р. дещо активізувала зусилля міжнародної спільноти щодо реформування фінансового сектору. Зокрема, на самітах Групи-20 упродовж 2009–2011 рр. розроблялися рекомендації щодо зміни світової фінансової архітектури та фінансових ринків окремих держав, зважаючи на національні особливості. У зазначений період був створений відповідальний орган – Рада з фінансової стабільності [13]. Одним з основних інструментів антикризового регулювання фінансовою стійкістю було визначено підвищення вимог до капіталу фінансових установ не лише залежно від якості їхніх активів, а й відповідно до величини фінансової установи, її структури та бізнес-моделі [13].

Таблиця 1

Інститути й інструменти антикризового регулювання на міжнародному, регіональному, національному та вітчизняному рівнях станом на 2013 р. (сформовано авторами з використанням літературних джерел [10 с. 239; 11; 12; 13; 14])

Рівень впливу	Інститути антикризового регулювання банківської діяльності	Інструменти антикризового регулювання
Антикризове регулювання на міжнародному та регіональному рівнях	<p><i>Міжнародні регулюючі організації:</i> Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Базельський комітет з банківського нагляду, Рада з фінансової стабільності, Організація ООН.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - стандартизація та уніфікація антикризового законодавства різних країн світу; - розроблення індикаторів фінансової стійкості; - виділення загальної системи стандартів фінансової звітності банківської діяльності; - фінансова, інформаційна та професійна допомога в період фінансових криз.
	<p><i>Регіональні регулюючі організації:</i> регіональні банки розвитку, органи регулювання ЄС, багатосторонні регіональні організації (офшорна група банківських контролерів, Асоціація наглядових органів Лагінської Америки та Карибського басейну), Форум банківських контролерів SEANSA, Комітет GCC, Карибська група, Арабський комітет банківського нагляду.</p>	
Антикризове регулювання на національному рівні	<p><i>Центральні банки та національні регулятори:</i> <i>Federal Reserve System</i> (США), <i>Office of the Superintendent of Financial Institutions</i> (Канада), <i>Financial Market Authority</i> (Австрія, Нідерланди), <i>Financial Supervisory/Services Authority</i> (Данія, Естонія, Угорщина, Швеція), <i>Financial and Capital Market Commission</i> (Латвія), <i>Financial Sector Supervisory Commission</i> (Люксембург), <i>Financial Service Centre</i> (Мальта), <i>Kredittilsynet</i> (Норвегія), <i>The Interministerial Committee for Credit and Savings</i> (Італія), <i>Bank of England, Prudential Regulation Authority</i> (Велика Британія).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - проведення превентивних заходів нагляду за діяльністю банків; - рання діагностика фінансових проблем банків; - співпраця з «проблемними» банками; - оздоровлення банків (надання додаткових фінансових ресурсів, зміна організаційної структури банків, оптимізація кадрової політики тощо); - створення системи страхування депозитів; - встановлення нормативів банківської діяльності.
	<p><i>Національні мегарегулятори:</i> <i>Central Bank of Ireland</i> (Ірландія), <i>Banque de France, Prudential Control Authority</i> (Франція), <i>Bank of Greece, Capital Market Commission</i> (Греція), <i>Bank of Lithuania</i> (Литва), <i>Natinal Bank of Belgium, Financial Services and Markets Authority</i> (Бельгія), <i>Deutsche Bundesbank</i> (Німеччина), Національний банк республіки Казахстан.</p>	
Антикризове регулювання в Україні	<p>Національний банк України</p>	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення ефективного банківського нагляду за банками; - організація, координація та контроль за діяльністю тимчасових адміністрацій та ліквідаторів банків; - забезпечення моніторингу за поверненням банками стабілізаційних кредитів, отриманих від НБУ; - видача ліцензій на здійснення валютних операцій банкам, іншим фінансовим установам, організація контролю за даними операціями; - розроблення та вдосконалення методологічної бази з питань регулювання діяльності банків і банківського нагляду, здійснення комплексного аналізу діяльності банківської системи України.
	<p>Фонд гарантування вкладів фізичних осіб</p>	<ul style="list-style-type: none"> - функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб; - участь в інспекційних перевірках проблемних банків за пропозицією НБУ; - здійснення процедур виведення неплатоспроможних банків з ринку, у тому числі у спосіб запровадження тимчасової адміністрації та ліквідації банків, організація відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, продаж неплатоспроможного банку або створення та продаж перехідного банку.
	<p>Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку</p>	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення державного регулювання та контролю за емісією і обігом цінних паперів і похідних (деривативів) на території України

Етапи впровадження «Базеля III», [16]

№	Заходи	Рік початку внесення змін
1	Реформа вимог до структури активів і капіталу банків	січень 2013 – грудень 2014 рр.
2	Посилення вимог до частки акціонерного капіталу в структурі загального регулятивного капіталу	2013–2019 рр.
3	Підвищення якості капіталу у спосіб вилучення певних компонентів, які нині враховуються в основному капіталі (введення вирахувань з базового капіталу 1 рівня)	січень 2014 р. – січень 2018 р.
4	Введення буфера збереження та контрциклічного буфера	січень 2016 р. – січень 2019 р.
5	Моніторинг коефіцієнта левериджу, моніторинг показника покриття ліквідності	2011 р.
6	Моніторинг показника чистого стабільного фінансування	2012 р.
7	Введення паралельного розрахунку	2013 р.
8	Введенню мінімального стандарту	2018 р.

Аналогічної думки дотримувалися і представники Міжнародного валютного фонду, які вважають, що вимоги до капіталу банків мають бути вищими, ніж передбачені за стандартом «Базель III». Також МВФ наголошує на загальному підході до антикризового управління в банківській системі, систематизації контролю за банківською діяльністю і створення загальноєвропейської системи страхування вкладів [14].

За останніми дослідженнями, показники капіталу в найбільших світових банках відповідають нормативам «Базеля III», а в деяких випадках навіть перевершують їх. Співвідношення капіталу до зважених за ризиком активів у 29 системно значимих міжнародних банках становить у середньому 10,1 % за нормативного значення 8,4 %.

Рада з фінансової стабільності щороку визначає групу системоутворювальних міжнародних банків, до яких додаткові вимоги щодо достатності їх капіталу можуть сягати 3,5 %. Нині максимальна «подушка безпеки» передбачена на рівні 2,5 % для двох банків – *HSBC Holdings Plc* і *JPMorgan Chase & Co* [15].

Федеральна резервна система запропонувала банкам, активи яких перевищують 250 млрд дол. США, а також фінансовим інститутам з великими обсягами міжнародних операцій дотримуватися коефіцієнта покриття ліквідності на рівні 80 % до 1 січня 2015 р. та підвищити значення показника до 100 % у 2017 р. Відповідно до положень «Базеля III» до 2015 р. коефіцієнт покриття ліквідності великих міжнародних банків має становити 60 %, а 100-відсоткове покриття має бути забезпечене до 2019 р. [16].

Наприкінці 2010 р. Базельським комітетом з банківського нагляду було оприлюднено документ «Базель III», в якому обґрунтовано напрями підвищення стійкості банків і банківських систем [16]. Цей документ, як і «Базель II», включає структуру трьох опор і вносить зміни до структури основного (першого рівня) та додаткового (другого рівня) капіталу банків. Зазначимо, що причиною прийняття даного документа є створення можливостей для протидії

можливим негативним процесам і виникненню системних банківських криз. Запровадження вимог «Базеля III» на глобальному рівні відбувається в кілька етапів (табл. 2).

Однак на початку 2013 р. Базельський комітет з банківського нагляду оголосив про перенесення строків введення певних нормативів «Базеля III» з 2015 р. на 2019 р. Наддержавні регуляторні інститути визнали, що кредитним організаціям потрібно більше часу для нарощування резервів, щоб відповідати вимогам запровадження прийнятих стандартів. Зокрема, до 2019 р. відкладено повне запровадження правила про показник короткострокової ліквідності (*liquidity coverage ratio, LCR*). Представлено правило про *LCR* має забезпечити достатній запас ліквідності для того, щоб банки мали змогу нівелювати кризу короткострокової ліквідності, з урахуванням стрімкого відпливу вкладів або ситуації дефіциту кредитних коштів.

Ще одна поступка Базельського комітету – послаблення вимоги до банківських активів. Зокрема, до активів банкам дозволено включати також менш надійні інструменти, в тому числі іпотечні цінні папери, акції та облігації невеликих компаній [17].

Новацією «Базеля III» є докапіталізація, що за спланованими етапами запровадження стандартів має відбуватися до 2019 р., під час якої сума основного капіталу банків повинна збільшитися майже втричі. Варто додати, що впровадження міжнародних стандартів дає можливість знижувати дохідність цінних паперів, емітованих урядами, оскільки за рахунок даних фінансових інструментів банкам буде дозволено поповнювати капітал [18, с. 20-21].

Інститути фінансового регулювання Європейського Союзу нещодавно вирішили, що в разі настання чергової банківської кризи банкам буде дозволено з 2016 р. використовувати кошти з рахунків клієнтів, що перевищують 100 тис. євро. Це одним інструментом боротьби з наслідками можливих дисбалансів у розвитку банківництва стане створення загальноєвропейського

фонду, внески до якого здійснюватимуть фінансові установи [18, с. 21].

Капіталізація банків спричинить підвищення вартості банківських послуг, особливо це стосується вартості кредитів. Своєю чергою це вплине на можливість реального сектору отримувати позикові кошти. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку, у зв'язку з уведенням міжнародних стандартів «Базеля III» падіння темпів зростання світового ВВП можливе в межах 0,05-0,15 % [19]. Таких змін зазнають, щонайшвидше, країни з банкоцентричним типом фінансового посередництва, де роль банків на фінансовому ринку досить значна, переважно це країни Європи та СНД. За ринковоорієнтованою моделлю фінансового посередництва, характерною для США, де банківська діяльність є дещо обмеженою (в загальній сумі активів фінансових посередників США активи банків складають близько 27 %) зміни не будуть так відчутні.

Щодо України, то світова фінансова криза також загострила питання капіталізації вітчизняної банківської системи. Підтвердженням цього, а також того, що українські банки не захищені від зовнішніх потрясінь, стало банкрутство таких банків, як Надра Банк, Родовід Банк, Украгазбанк, які в період кризи були частково націоналізовані.

Одним із методів поліпшення ситуації в банківській системі, підвищення ефективності її функціонування, інтеграції у світову спільноту є запровадження та адаптація міжнародних стандартів щодо підвищення капіталізації банків, запропонованих Базельським комітетом, а також створення додаткових стимулів для підвищення рівня капіталомісткості банківської системи.

Процес капіталізації українських банків пришвидшить внесення змін до встановлених вимог мінімального розміру регулятивного капіталу банків, а саме поступове його збільшення до 500 млн грн (120 млн грн – до 10 липня 2017 р.; 150 млн грн – з 11 липня 2017 р.; 200 млн грн – з 11 липня 2018 р.; 250 млн грн – з 11 липня 2019 р.; 300 млн грн – з 11 липня 2020 р.; 350 млн грн – з 11 липня 2021 р.; 400 млн грн – з 11 липня 2022 р.; 450 млн грн – з 11 липня 2023 р.; 500 млн грн – з 11 липня 2024 р.) [20].

Зазначимо, що норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу, який для вітчизняних банків має бути не менше ніж 10 %, навіть є жорсткішим, ніж зазначений у вимогах «Базеля III», зокрема 8 %. На початок 2014 р. цей показник у середньому по Україні складав 18,26 %. Станом на 1 грудня 2014 р. через девальвацію гривні він дещо знизився і склав 14,03 %. Варто додати, що відповідно до статистичних досліджень Світового банку показник капіталізації банківської системи України є одним із найвищих поміж країн СНД [21, с. 22–23].

Негативною тенденцією протягом останніх років у банківській системі України є значна су-

ма простроченої заборгованості за кредитами, що стало наслідком порушень при оцінці кредитоспроможності позичальника у процесі кредитної експансії, значної доларизації кредитів (близько 63 %), девальвації гривні наприкінці 2008 р. та фінансової кризи загалом. Зокрема, якщо на початок 2008 р. прострочена заборгованість за кредитами становила 6 357 млн грн, то вже на початку 2010 р. даний показник сягнув 69 935 млн грн. Станом на 1 грудня 2014 р. неповернені кредити в загальній сумі кредитів складають 12,3 % [22].

З метою посилення довіри до банків України та забезпечення фінансової стійкості банківської системи Національним банком України у травні 2014 р. розпочато діагностичне обстеження 35 найбільших за розміром активів банків України. Цей захід передбачений програмою «Стенд-бай» Міжнародного валютного фонду і проектом Світового банку з підтримки фінансового сектору України.

Діагностичне обстеження банків здійснювалося незалежними аудиторськими фірмами відповідно до встановлених Національним банком України вимог. Воно включає оцінку якості активів, достатності (адекватності) регулятивного капіталу з метою визначення необхідних обсягів докапіталізації банків [10]. У подальшому стрестування відбуватиметься кожні два роки.

За період I півріччя 2014 р. на тлі політичної кризи, девальвації національної валюти та інших негативних економічних чинників вкладники активно почали відкликати свої заощадження з банківської системи України. НБУ було вжито деяких заходів у цьому напрямі (прийнято Постанову від 27 лютого 2014 р. № 104). Зокрема, вона визначає, що уповноважені банки зобов'язані обмежити видачу (отримання) готівкових коштів в іноземній валюті з поточних і депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати банків у межах до 15000 грн за добу на одного клієнта в еквіваленті за офіційним курсом НБУ та не допускати обмежень щодо переказу коштів в іноземній валюті, що належать клієнтам, відповідно до нормативно-правових актів НБУ [23].

Проте дії НБУ не зупинили відпливу депозитів. І хоча за звітними даними спостерігається приріст суми вкладів фізичних осіб на рахунках, проте це пояснюється лише перерахунком депозитного портфеля за новим курсом гривні до інших валют. Підняття банками відсоткових ставок за депозитами до 23–26 % не дало бажаного результату. Тож банки почали збільшувати власний капітал за рахунок власних коштів. Динаміка власного капіталу українських банків станом на 1 січня 2014 р. та 1 жовтня 2014 р. відображена в табл. 3.

Як свідчать результати аналізу, збільшили власний капітал банки I групи, такі як Приват-Банк (3,13 %), Дельта Банк (47,69 %), Промінвестбанк (17,41 %), Надра (28,33 %), ВТБ Банк (61,35 %), Банк «Фінанси та кредит» (20,70 %), Сбербанк Росії (4,58 %).

**Динаміка власного капіталу українських банків станом на
01.01.2014 – 01.10.2014 рр., тис. грн (складено авторами з використанням матеріалів [22])**

Назва банку	01.01.2014 р.	01.12.2014 р.	Темп приросту +/-, %
Приватбанк	20 311 621	20 947 733	3,13
Ощадбанк	20 455 511	20 114 711	-1,67
Укрексімбанк	18 083 276	13 970 844	-22,74
Дельта Банк	3 325 344	4 911 268	47,69
Райффайзен банк Аваль	6 788 978	5 879 309	-13,40
Укрсоцбанк	8 667 738	7 143 483	-17,59
Промінвестбанк	5 384 190	6 321 836	17,41
Сбербанк Росії	3 666 785	3 834 575	4,58
Перший Український міжнародний банк	4 652 300	4 765 444	2,43
«Надра»	4 032 299	4 035 443	28,33
Альфа-Банк	4 198 756	4 197 180	-3,89
Банк «Фінанси та кредит»	2 108 622	2 545 042	20,70
ВТБ Банк	3 206 944	5 174 469	61,35
Укрсиббанк	2 650 275	1 919 759	-27,56
Укргазбанк	4 522 482	4 381 308	-3,12

Отже, можна дійти висновку, що НБУ не планує докапіталізувати банки, які виявилися неплатоспроможними. Яскравим прикладом цього є відкликання банківської ліцензії та ліквідація АТ «Брокбізнесбанк», АТ Банк «Меркурій», ПАТ Комерційний банк «Даніель» [10]. Однак постає питання про докапіталізацію державних банків. Нині понад 30 % активів ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк» та АТ «Ощадбанк» складають цінні папери, які не враховуються при розрахунку адекватності капіталу, оскільки вважаються безризиковими активами. Відповідно до вимог «Базеля III» такий вид активів уже не вважатиметься безризиковим, оскільки Міжнародне рейтингове агентство *Moody's* знизило рейтинг державних облігацій України (з «*Saa2*» до «*Saa3*»), залишивши прогноз як «негативний» [24].

Погіршення рейтингу нашої країни також вплине на діяльність банків з іноземним капіталом. Зарубіжні банки, що мають на території України філії, повинні будуть або докапіталізувати їх, або припинити свою діяльність. Жорсткі норми функціонування, погіршення стану економіки, політична криза є причинами впливу іноземного капіталу з банківської системи України. Наприклад, наприкінці квітня 2014 р. *Bank of Cyprus Group* продав Банк Кіпру російському банку «Альфа-Банк». Залишається відкритим питання продажу Правекс-Банку групою *Intesa Sanpaolo*, чекає на покупця також *Marfin Bank*. Найбільшими банками з іноземним капіталом, виставлені на продаж, є Райффайзен Банк Аваль та Укрсоцбанк [25, с. 22].

Стандарти «Базеля III» передбачають переважно посилення вимог до акціонерного капіталу банків. Це вплине на ті банки, які активно залучали субординований борг. Звичайно, що запрова-

дження міжнародних стандартів банківської діяльності неоднозначно вплине на банківські системи різних країн світу. Проте, безумовно, на тлі фінансових криз (періоди між якими стають дедалі коротшими) світова спільнота готова пожертвувати частиною прибутків заради стабільності банківських систем, і Україна тут не є винятком.

Запровадження «Базеля III» є обов'язковою умовою інтенсивного розвитку банківської системи України. Поки що залишається відкритим питання щодо плану адаптування міжнародних стандартів банківського бізнесу в Україні.

Висновки

Таким чином, для реалізації міжнародних стандартів забезпечення фінансової стійкості вітчизняної банківської системи необхідним є запровадження системних реформ, метою яких є зміцнення бази для здійснення стабільного і якісного кредитування як одного з найважливіших джерел економічного зростання, а також створення стійкої розвиненої фінансової системи країни. Системні реформи необхідно структурувати за проблемами, з якими зіткнулася банківська система.

Перший напрям – вирішення питання якості активів і капіталізації банківської системи, що передбачає: з'ясування реальної якості активів у спосіб проведення діагностичного обстеження; одним із найбільш пріоритетних механізмів капіталізації банків є злиття та приєднання комерційних банків; створення спеціального фонду для рекапіталізації системних банків; створення умов для залучення в банківську систему коштів із зовнішніх ринків і для збільшення власного капіталу банків, і через боргові інструменти; реформування законодавства про бан-

крутство боржників з метою пришвидшення даного процесу.

Другий напрям – стимулювання структурних перетворень у банківській системі – має бути реалізований у спосіб: підвищення нормативних вимог до розміру власного капіталу банків (збільшення нормативу мінімального регулятивного капіталу до 500 млн грн до 2018 р. та 750 млн грн до 2020 р.); диференціації вимог до норм капіталів банків, що приймають строкові депозити від фізичних осіб; встановлення підвищених вимог до нормативів капіталу та ліквідності для системно значущих банків; розроблення стратегії участі держави в банківській системі, а також політики сприяння підвищенню ролі іноземних банків в Україні; розвиток регіональних і кооперативних банків та створення банків, спеціалізованих під кредитування певних галузей економіки; визначення вимог до регулювання кредитних спілок з боку Національного банку України.

Третій напрям – вирішення структурних дисбалансів у балансах банків задля стимулювання сталого розвитку банківської системи. Цей напрям вимагає вирішення питання мінімізації рівня доларизації активів і пасивів вітчизняних банків; підвищення диференціації ставок збору до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за валютними та гривневими депозитами; стимулювання залучення на внутрішній ринок інституціональних інвесторів, які мають довгострокові та відносно дешеві кошти; перегляд системи управління ліквідністю й розроблення ефективних засобів управління короткостроковою та структурною ліквідністю банківської системи; для зменшення залежності банківської системи від ринкових ризиків, стимулювання розвитку біржового та позабіржового ринку деривативів; розроблення монетарних, макро- та мікропруденційних заходів щодо недопущення системного впливу на банки майбутніх криз, пов'язаних із кредитуванням нерухомості; забезпечення прозорості в інформуванні споживачів банківських послуг.

Четвертий напрям – розвиток корпоративного управління в банках: оприлюднення даних щодо кінцевих власників комерційних банків (зменшення порога розкриття інформації про власників, які прямо або опосередковано володіють 2 % акцій, на відміну від 10 % зараз); розроблення механізмів відповідальності акціонерів і менеджменту за виявлення ризиків і довгострокові результати роботи банківських установ; посилення ефективності механізмів контролю за кредитуванням пов'язаних осіб; підвищення ролі та функцій наглядових рад банків

щодо моніторингу діяльності банківських установ і посилення вимог щодо членів наглядових рад банків; посилення вимог до систем внутрішнього аудиту та контролю в банках; проведення діагностики рівня корпоративного управління в банківській системі за допомогою незалежних експертів з міжнародних організацій.

П'ятий напрям – розвиток фінансових ринків та банківської інфраструктури. За цим напрямом необхідним є проведення політики для зменшення коливань відсоткових ставок на міжбанківському ринку; лібералізація валютного ринку; сприяння всебічному розвитку фінансових ринків для створення довгострокових ресурсів у національній валюті (особливо страхування життя); удосконалення й розвиток національної платіжної системи; забезпечення доступу кредитних бюро до інформації в усіх відкритих державних реєстрах; поліпшення методики оцінки кредитних ризиків; реалізація чіткої стратегії розвитку безготівкових платежів в Україні; розвиток ринку послуг стороннього процесингу та еквайрингу, колекторських компаній.

Шостий напрям – інституційна трансформація Національного банку України. Фокусом монетарної політики Національного банку України має стати забезпечення цінової стабільності; вдосконалення інструментів монетарної політики для успішного функціонування монетарної політики, вдосконалення процедури макроекономічного моделювання та прогнозування; у зв'язку з переходом на політику таргетування інфляції Національним банком України запровадження нової стратегії щодо комунікацій; введення функції макропруденційного нагляду, метою якої є відстеження системних ризиків; створення комітету фінансової стабільності для управління системними ризиками всієї фінансової системи; угляді за окремими банками зміщення фокусу з виконання нормативних вимог на превентивне управління ризиком; вдосконалення засад фінансової статистики відповідно до підходів Європейського центрального банку та Євростату; подальше запровадження консолідованого нагляду за банками відповідно до найліпших практик Європейського Союзу, рекомендацій Європейської служби банківського нагляду, Європейської служби нагляду за цінними паперами та фондовими ринками і Європейської служби нагляду за страхуванням та пенсійними фондами; для підвищення ефективності боротьби з відмиванням грошей, поліпшення Національним банком України покращення власної діяльності відповідно до рекомендацій та вимог FATF.

Список використаних джерел

1. Барановський О. Антикризові заходи урядів і центральних банків зарубіжних країн / О. Барановський // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 4. – С. 8–19.
2. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13–23.

3. *Каурова Н. Н.* Макропруденциальное регулирования финансовых рынков / Н. Н. Каурова // Финансовый журнал. – 2012. – № 1. – С. 6–18.
4. *Ковалев М.* Макропруденциальное регулирование – новая функция центробанков / М. Ковалев // Банковский вестник. – 2010. – № 11. – 17–24.
5. *Мищенко В.* Реструктуризація кредитів в умовах кризи: світовий досвід і можливості застосування в Україні / В. Мищенко, В. Крилова, М. Ніконова // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 5. – С. 12–17.
6. *Моисеев С. Р.* Модернизация банковского регулирования и надзора: передовой опыт и отечественные перспективы / С. Р. Моисеев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.google.com.ua>
7. *Piet C.* The of of term macroprudential: origins and evolution / С. Piet // BIS Quarterly Review, march 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1003h.pdf
8. *Турбанов А. В.* Антикризисные механизмы в банковской системе / А. В. Турбанов // Деньги и кредит. – 2012. – № 1. – С. 20–23.
9. *Довгань Ж. М.* Антикризисні заходи як інструмент забезпечення фінансової стійкості банківської системи / Ж. М. Довгань // Інноваційна економіка: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 25(8). – С. 238–241.
10. *Національний банк України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
11. *Фонд гарантування вкладів фізичних осіб* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/>
12. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lr.nssmf.gov.ua>
13. *Рада з фінансової стабільності* готує нововведення для банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?rada_z_finansovoyi_stabilnosti_gotuye_novovvedennya_dlya_bankiv&objectId=105068
14. *МВФ*: Вимоги до достатності капіталу банків Європи повинні бути підвищені [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/top/economic/mvf-trebvaniya-k-dostatochnosti-kapitala-bankov-evropu-16102011134700>
15. *Провідні банки світу* виконали базельські вимоги з випередженням на 5 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/2014/01/30/317895>
16. *International convergence of capital measurement and capital standards: A resaved framework* / Basle Committee on Banking Supervision [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.congen.com/congen/congen.pdf>
17. *Банки зітхнули з полегшенням – «Базель-3» буде пізніше* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/news/32031.html>
18. *Вагзян Г.* Чем готов пожертвовать мир ради банковской стабильности / Г. Вагзян, Т. Очимовская // «Власть денег». – № 18–22(418). – С. 20–21.
19. *Організація економічного співробітництва та розвитку* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>
20. *Про порядок регулювання діяльності банків в Україні* : інструкція, затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0841-01>
21. *Вагзян Г.* Украина не вписывается в «Базель» / Г. Вагзян, Т. Очимовская // Всеукраинский деловой ежемесячник «Власть денег». – № 18–22(418). – С. 22–23.
22. *Основні показники діяльності банків України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
23. *Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 06 лютого 2014 року № 49* : затверджені постановою Правління Національного банку України від 27.02.2014 р. № 104 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=5886553>
24. *Експерти Moody's* понизили рейтинг Украины, прогноз – «негативный» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavred.info/ekonomika/eksperty-moody-s-ponizili-reyting-ukrainy-prognoz-negativnyy-276151.html>
25. *Богута Н.* 55 чистых и нечистых банков / Н. Богута // «Власть денег». – № 10 (276). – С. 16–22.